

LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, Vilniaus g. 33, LT-01506 Vilnius, tel. (8 5) 266 1400,
faks. (8 5) 266 1402, el. p. ministerija@sam.lt, http://www.sam.lt.

Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188603472, PVM mokėtojo kodas LT 100001082215

Lietuvos Respublikos Seimo
Audito komitetui

2022-08- Nr.
Į 2022-05-11 Nr. 141-S-3

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO AUDITO KOMITETO SPRENDIMO

Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija (toliau – SAM) teikia atsakymą į Lietuvos Respublikos Seimo Audito komiteto 2022 m. gegužės 13 d. sprendime Nr. 141-S-3 „Dėl Sveikatos apsaugos tvarumo esant ekstremaliosioms situacijoms“ (toliau – Sprendimas) pateiktus siūlymus bei klausimus, susijusius su Valstybinio audito ataskaitoje Nr. VAE-2 „Sveikatos priežiūros tvarumo užtikrinimas esant ekstremaliosioms situacijoms“ (toliau – Ataskaita) pateiktų rekomendacijų įgyvendinimu.

1. Siekiant tobulinti ekstremaliosios sveikatai situacijos valdymo organizavimą, SAM pritaria siūlymui paankstinti SAM skirtos rekomendacijos „Patobulinti vyriausiojo epidemiologo funkcijas užkrečiamųjų ligų valdymo sprendimų priėmimo procese“ įgyvendinimą, nurodant rekomendacijos įgyvendinimo terminą 2023 m. I ketv.

2. Siekiant išsiaiškinti kvalifikacijos kėlimo poreikius, buvo apklaustos asmens sveikatos priežiūros įstaigų (toliau – ASPĮ), iš kurių 31 proc. (56 iš 178) ASPĮ nurodė, kad trūksta kvalifikacijos kėlimo programų kaip vykdyti hospitalinių ir kitų infekcijų bei bendrųjų užkrečiamųjų ligų kontrolę, kaip valdyti pacientų srautus cheminio užterštumo, branduolinės avarijos, terorizmo ir masinių nelaimių atvejais. Sveikatos apsaugos ministerijos Ekstremalių sveikatai situacijų centras (toliau – SAM ESSC) įvertino Lietuvos nacionalinės sveikatos sistemos (toliau – LNSS) institucijoms parengtas esamas civilinės saugos mokymo, profesinio mokymo bei kvalifikacijos tobulinimo programas ir pateikė pasiūlymus SAM dėl pasirengimo ir reagavimo į ekstremaliąsias situacijas mokymų programų temų poreikio asmens ir visuomenės sveikatos priežiūros įstaigų specialistams, siekiant gerinti jų gebėjimus greitai ir efektyviai reaguoti į kylančias grėsmes, krizes, ekstremaliąsias situacijas. Tikslinga organizuoti mokymus šiomis temomis:

2.1. kaip veikti sveikatos priežiūros įstaigoms ekstremaliųjų sveikatai situacijų atvejais pagal metodikas, kurios parengtos pagal Medicininės pagalbos organizavimo didelio masto nelaimingų atsitikimų metu (Major Incident Medical Management and Support – MIMMS) tarptautinio pasirengimo ir pagalbos teikimo (toliau – TPPT) standartą;

2.2. techninio pasirengimo nelaimėms klausimais, susijusiais su veiklos tęstinumo užtikrinimu galimo hibridinio karo atveju;

2.3. specializuotus mokymus dėl SAM, sveikatos priežiūros įstaigų ir krašto apsaugos sistemos institucijų sąveikos mechanizmo karo padėties įvedimo atveju;

2.4. hospitalinių ir kitų infekcijų bei bendrųjų užkrečiamųjų ligų kontrolės klausimais;

2.5. kaip valdyti pacientų srautus cheminio užteršimo, branduolinės avarijos, terorizmo ir masinių nelaimių atvejais;

2.6. parengti mokymo programos skirtas SAM ESSC, sveikatos priežiūros įstaigų ir kitų suinteresuotų institucijų specialistų apmokymui naudotis skaitmenizuotomis funkcijomis.

Asmens ir visuomenės sveikatos priežiūros įstaigų specialistų mokymai aukščiau išvardintomis temomis numatyti 2022–2030 m. Plėtros programos valdytojos SAM sveikatos išsaugojimo ir stiprinimo plėtros programos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2022 m. sausio 26 d. nutarimu Nr. 66 „Dėl 2022–2030 m. plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos Sveikatos išsaugojimo ir stiprinimo plėtros programos patvirtinimo“ (toliau – Plėtros programa), Sveikatos apsaugos ministro 2022 m. birželio 16 d. įsakymu Nr. V-1082 „Dėl 2022–2030 metų Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos sveikatos išsaugojimo ir stiprinimo plėtros programos pažangos priemonės Nr. 11-001-02-10-01 „Gerinti grėsmių bei rizikos sveikatai veiksnių valdymą“ aprašo patvirtinimo“ patvirtintoje pažangos priemonėje (toliau – pažangos priemonė) bei SAM ESSC projekte „Ekstremaliųjų situacijų valdymo funkcijų skaitmenizavimas“, kuriam numatytos Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo fondo lėšos.

3. Siekiant užtikrinti, kad asmens ir visuomenės sveikatos priežiūros specialistai būtų tinkamai pasirengę galimų ekstremaliųjų situacijų valdymui, pažangos priemonėje 2023 – 2029 metais numatytas visuomenės sveikatos srityje dirbančiųjų specialistų mokymas ir kvalifikacijos kėlimas bei priemonės, kuriomis bus siekiama didinti specialistų kompetencijas diagnozuoti ir gydyti avarinės apšvitos sukeltus sveikatos pažeidimus priemonės, padėsiančios užtikrinti efektyvią psichosocialinės pagalbos ekstremaliųjų situacijų metu teikimą gyventojams ir ekstremaliąsias situacijas likviduojantiems darbuotojams.

4. Lietuvos Respublikos civilinės saugos įstatymo Nr. VIII-971 pakeitimo įstatymo ir susijusių kitų įstatymų pakeitimo įstatymų projektuose, kurie šiuo metu pateikti Lietuvos Respublikos Seimui (reg. Nr. XIVP-1819), numatyta, kad tam, kad valstybė būtų pasirengusi reaguoti į įvairias grėsmes ir bet kokiomis sąlygomis užtikrinti gyvybiškai svarbių funkcijų vykdymo tęstinumą, reikalingas aiškiai valdomas, gerai koordinuotas grėsmių vertinimo, prevencijos ir atsako į jas mechanizmas, kuriame dalyvautų visos valstybės ir savivaldybių institucijos, nevyriausybinės organizacijos ir visuomenė. Pasirengimas reaguoti į grėsmes turi tapti integralia institucijų veiklos dalimi, – tam būtų planuojami veiksmai, skiriami ištekliai. Todėl būtina pertvarkyti (integruojant) krizių valdymo ir civilinės saugos sistemas ir įgyvendinti visuotinio saugumo principą, grindžiamą bendrais krizių valdymo ir civilinės saugos sistemų suderinamumo ir plėtojimo pagrindais ir principais. Įstatymo projektai parengti siekiant:

- sudaryti teisinę prielaidą Nacionalinį krizių valdymo centrą steigti ne kaip atskirą biudžetinę įstaigą, bet kaip Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos struktūrinį padalinį;

- apjungti krizių valdymo ir civilinės saugos sistemas, atsisakant Vyriausybės ekstremaliųjų situacijų komisijos (toliau – VESK), savivaldybių ekstremaliųjų situacijų komisijų, kaip perteklinių grandžių;

- pasirengimo ekstremaliosioms situacijoms ir krizėms, grėsmių stebėsenos ir vertinimo procesus konsoliduoti Lietuvos Respublikos Vyriausybės lygmenyje, tam įsteigiant Nacionalinį krizių valdymo centrą;

- aiškiai reglamentuoti valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, atsakomybę už parengtą krizėms ir ekstremaliosioms situacijoms šių institucijų veiklos (valdymo) srityse (įtvirtinamas institucinės atsakomybės principas);

- reglamentuoti nevyriausybinių organizacijų (NVO) pasitelkimą krizių ir ekstremaliųjų situacijų valdymui ir padarinių šalinimui, NVO pajėgų pasirengimą ir mokymą;

- sudaryti teisinę prielaidą koordinuotam ir efektyviam pasirengimui valdyti krizes ir ekstremaliąsias situacijas, jų prevencijai, nuolatinei situacijų stebėsenai, vertinimui ir veiksmingam krizių bei ekstremaliųjų situacijų valdymui.

5. Vykdam Ataskaitoje pateiktas rekomendacijas dėl privačių LNSS priklausančių gydymo įstaigų pasirengimo veiklai ekstremaliųjų situacijų metu stebėsenos, SAM ESSC 2022 m. III ketvirtį planuoja atlikti norminių aktų vertinimą dėl privačių sveikatos priežiūros įstaigų teisinių įgaliojimų reguliavimo Ekstremaliųjų situacijų valdymo planų rengimo srityje ir pateikti pasiūlymus dėl privačių įstaigų atsakomybių nustatymo.

6. Lietuvos Respublikos sveikatos priežiūros įstaigų įstatymo Nr. I-1367 5 ir 45 straipsnių pakeitimo įstatymas Nr. XIV-793 priimtas siekiant užtikrinti Lietuvos Respublikos sveikatos sistemos įstatymo 13¹ straipsnio nuostatų, kurios numato, kad visi sveikatos priežiūros paslaugas teikiantys asmenys, teikdami su sveikatinimo veikla susijusias paslaugas, privalo naudotis Valstybės elektronine sveikatos paslaugų ir bendradarbiavimo infrastruktūros informacine sistema (toliau – ESPBI IS) ir teisės aktų nustatyta tvarka teikti ir gauti duomenis, vykdymą. Didžioji dalis elektroninių dokumentų, nurodytų ESPBI IS tvarkos apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2015 m. gegužės 26 d. įsakymu Nr. V-657 „Dėl Elektroninės sveikatos paslaugų ir bendradarbiavimo infrastruktūros informacinės sistemos naudojimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (toliau – ESPBI IS tvarkos aprašas), turi būti tvarkoma elektroniniu būdu nuo 2018 m. Įstaigos turėjo pakankamai laiko pasiruošti sveikatos duomenų teikimui į ESPBI IS. Šiuo metu didžioji dalis LNSS priklausančių įstaigų jau yra pasirašiusios sutartis dėl duomenų teikimo ir sėkmingai tuos duomenis teikia. Sveikatos priežiūros įstaigos gali naudotis portalu www.esveikata.lt arba, jei naudojasi savo vidinėmis informacinėmis sistemomis, gali vykdyti prisijungimo darbus ir teikti duomenis ESPBI IS per integracines sąsajas (taip pat kol bus sukurtos integracinės sąsajos naudotis portalu www.esveikata.lt). Taigi, įstaigos gali operatyviai prisijungti prie sistemos ir su ja dirbti. SAM yra paprašiusi ESPBI IS pagrindinio tvarkytojo Registrų centro skirti pakankamus resursus ir užtikrinti sklandų sutarčių dėl ESPBI IS naudojimo sudarymo procesą, siekiant prisijungti prie ESPBI IS.

7. Siekiant atnaujinti valstybės rezerve kaupiamų medicinos atsargų sąrašus, 2022 m. balandžio 1 d. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro įsakymu Nr. V-679 „Dėl tarpinstitucinės darbo grupės sudarymo“ sudaryta valstybės medicinos atsargų rezervo rinkinių sąrašų peržiūros tarpinstitucinė darbo grupė (toliau – Darbo grupė), kuriai pavesta peržiūrėti valstybės medicinos atsargų rezervo rinkinių sąrašus bei pateikti kompleksinius siūlymus dėl visų valstybės medicinos atsargų rezervo rinkinių nomenklatūros bei kaupimo normų. Darbo grupės posėdžiuose taip pat buvo svarstomi ir ASPĮ turimi kaupiami priešnuodžių kiekiai. Darbo grupės pasitelktų ekspertų toksikologų pateiktų siūlyimų pagrindu SAM parengė Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2004 m. birželio 28 d. įsakymu Nr. V-468 „Dėl būtinųjų priešnuodžių rinkinio asmens sveikatos priežiūrose įsigijimo ir priešnuodžių vartojimo tvarkos aprašo ir priešnuodžių, vartojamų apsinuodijusiems pacientams gydyti asmens sveikatos priežiūrose įstaigose, sąrašo patvirtinimo“ pakeitimo projektą, kuris šiuo metu derinamas. Atkreiptinas dėmesys, kad Darbo grupės parengti siūlymai bus teikiami Lietuvos Respublikos Vyriausybei tvirtinimui. Naujai patvirtintų rinkinių pirkimai bus vykdomi pagal skirtą finansavimą.

8. Lietuvos Respublikos teisės aktuose (Receptų rašymo ir vaistinių preparatų, medicinos priemonių (medicinos prietaisų) ir kompensuojamųjų medicinos pagalbos priemonių išdavimo (pardavimo) vaistinėse gyventojams ir popierinių receptų saugojimo, išdavus (pardavus) vaistinius preparatus, medicinos priemones (medicinos prietaisus) ir kompensuojamąsias medicinos pagalbos priemones vaistinėje, taisyklėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2002 m. kovo 8 d. įsakymu Nr. 112 „Dėl vaistų receptų rašymo ir vaistų išdavimo (pardavimo)“ yra numatyta galimybė išrašyti iki 6 mėnesių gydymo kursui reikalingą kompensuojamųjų vaistinių preparatų ir kompensuojamųjų medicinos pagalbos priemonių kiekį ir net iki 360 dienų gydymo kursui reikalingą nekompensuojamųjų receptinių vaistinių preparatų kiekį. Psichotropinių vaistinių preparatų recepte vienu kartu galima išrašyti ne ilgesniam kaip 30 dienų gydymo kursui. Narkotinių vaistinių preparatų vienu kartu leidžiama išrašyti: vartojamų ambulatoriškai injekcinių ar infuzinių vaistinių preparatų – ne ilgesniam kaip 15 dienų kursui; vartojamų ambulatoriškai neinjekcinių ir neinfuzinių vaistinių preparatų – ne ilgesniam kaip 30 dienų kursui, išskyrus vaistinių preparatų, kurių veiklioji medžiaga metadonas ar jo druska – jų leidžiama išrašyti ne ilgesniam kaip 45 dienų kursui. Įvertinus pateiktą informaciją, manytina, kad išrašyti receptinius vaistinius preparatus ir kompensuojamąsias medicinos pagalbos priemones dar ilgesniems negu nurodytiems laikotarpiams nėra tikslinga, nes toks teisinis reguliavimas tik dar labiau paskatintų neracionalių vaistų vartojimą, nepagrįstai būtų eikvojamos tiek Privalomojo

sveikatos draudimo fondo, tiek gyventojų lėšos. Būtina atkreipti dėmesys, kad naikintinų vaistų kiekis kasmet vis didėja: 2021 m. iš gyventojų buvo surinkta 30 tonų pasenusių ar nereikalingų vaistų, t. y. dvigubai daugiau nei prieš 5 metus.

Pacientas arba paciento atstovas, atvykęs į vaistinę įsigyti vaistinio preparato, kompensuojamosios medicinos pagalbos priemonės ar medicinos priemonės (medicinos prietaiso) pagal elektroninį receptą, privalo pateikti farmacijos specialistui asmens tapatybę patvirtinantį dokumentą, tačiau ekstremaliosios situacijos metu paciento ar jo atstovo prašymu gali atvykti į vaistinę įsigyti vaistinius preparatus, kompensuojamąsias MPP ar medicinos priemonės (medicinos prietaiso) pagal elektroninius receptus kitas asmuo, kuris pateikia farmacijos specialistui paciento asmens kodą, vardą ir pavardę, taip dar labiau palengvindami įsigijimą vaistinių preparatų ir medicinos pagalbos priemonių.

Taip pat receptinius vaistinius preparatus ir kompensuojamąsias medicinos pagalbos priemones pagal elektroninius receptus galima įsigyti internetu nuo 2022 m. liepos 12 d. – startavo tam skirta nuotolinių vaistinių platforma e. sveikatos sistemoje, leidžianti įsigyti receptinius vaistinius preparatus ar (ir) kompensuojamąsias medicinos pagalbos priemones neišeinant iš namų.

Manome, kad nurodytos nuostatos yra pakankamos, kad gyventojai turėtų įsigiję pakankamai jiems reikalingų vaistinių preparatų ir medicinos pagalbos priemonių net ir esant ekstremaliai situacijai.

9. Siekiant gerinti ASPĮ ir visuomenės sveikatos priežiūros įstaigų pasirengimą potencialioms grėsmėms mažinti galimų epidemijų ir pandemijų, kitų grėsmių žalą, ekstremaliųjų situacijų padarinius SAM šiuo metu rengia Sveikatos priežiūros įstaigų bendradarbiavimo ir infrastruktūros pritaikymo ekstremaliosioms situacijoms modernizavimo 2022–2029 metų veiksmų planą. Siekiant užtikrinti ASPĮ infrastruktūros parengimą darbui ekstremaliųjų situacijų ir krizių metu, pacientų ir personalo saugą, reikalavimai patalpoms, medicinos priemonėms, asmens sveikatos priežiūros specialistams, patvirtinti teisės aktai, reglamentuojantys griežtesnius, šiuolaikiškus reikalavimus patalpoms ir medicinos priemonėms, sveikatos priežiūros paslaugų teikimo sąlygos ir būtinos priemonės, užtikrinančios saugų jų teikimą, reikiamą personalą, nustatyti šių paslaugų kokybės rodikliai:

9.1. Infektologijos antrinio lygio paslaugų teikimo specialieji reikalavimai, patvirtinti Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2004 m. balandžio 30 d. įsakymu Nr. V-303 „Dėl Infektologijos antrinio lygio paslaugų teikimo specialiųjų reikalavimų patvirtinimo“ (toliau – įsakymas Nr. V-303). Įsakymas Nr. V-303 išdėstytas nauja redakcija Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2021 m. gruodžio 13 d. įsakymu Nr. V-2834 „Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2004 m. balandžio 30 d. įsakymo Nr. V-303 „Dėl Infektologijos antrinio lygio paslaugų teikimo specialiųjų reikalavimų patvirtinimo“ pakeitimo“ ir nuo 2024 m. sausio 1 d. bus taikomas Suaugusiųjų infekcinių ligų antrinio ir tretinio lygio stacionarinių asmens sveikatos priežiūros paslaugų teikimo specialiųjų reikalavimų aprašas;

9.2. Specialiųjų reikalavimų asmens sveikatos priežiūros įstaigos skubiosios medicinos pagalbos skyriui ir skubiosios medicinos pagalbos kabinetui aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2010 m. gruodžio 16 d. įsakymu Nr. V-1073 „Dėl Specialiųjų reikalavimų asmens sveikatos priežiūros įstaigos skubiosios medicinos pagalbos skyriui ir skubiosios medicinos pagalbos kabinetui aprašo patvirtinimo“ (toliau – Įsakymas Nr. V-1073);

9.3. Intensyvios priežiūros ir intensyviosios terapijos asmens sveikatos priežiūros paslaugų teikimo sąlygų ir tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2022 m. kovo 2 d. įsakymu Nr. V-465 „Dėl Intensyvios priežiūros ir intensyviosios terapijos asmens sveikatos priežiūros paslaugų teikimo sąlygų ir tvarkos aprašo patvirtinimo“ (toliau – Įsakymas Nr. V-465);

9.4. Anestezijos asmens sveikatos priežiūros paslaugų teikimo vaikams ir suaugusiesiems tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2022 m. vasario

25 d. įsakymu Nr. V-429 „Dėl Anestezijos asmens sveikatos priežiūros paslaugų teikimo vaikams ir suaugusiesiems tvarkos aprašo patvirtinimo“ (toliau – Įsakymas Nr. V-429).

Sukūrus teisinę prielaidą, laiduojančias ASPĮ ir jų personalo pasirengimą veiklai ekstremaliomis situacijomis, numatoma modernizuoti infekcinių ligų klasterio centrų infrastruktūrą Lietuvos sveikatos mokslų universiteto ligoninėje Kauno klinikose, VšĮ Vilniaus universiteto ligoninės Santaros klinikose, VšĮ Klaipėdos universitetinėje ligoninėje, VšĮ Respublikinėje Panevėžio ligoninėje, VšĮ Respublikinėje Šiaulių ligoninėje.

Siekiant efektyviai teikti skubios medicinos paslaugas dideliame skaičiui pacientų vienu metu dėl didelės ir labai didelės rizikos pavojaus įvykiui, ekstremaliajam įvykiui ar ekstremaliajai situacijai (cheminė tarša, radiacinė tarša, branduolinė avarija terorizmas ir kt.) iš RRF lėšų taip pat numatoma modernizuoti septynių (VšĮ Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Kauno ligoninė, VšĮ Respublikinė Vilniaus universitetinė ligoninė, VšĮ Alytaus apskrities S. Kudirkos ligoninė, VšĮ Marijampolės ligoninė, VšĮ Utenos ligoninė, VšĮ Regioninė Telšių ligoninė, VšĮ Tauragės ligoninė) regioninio lygmens ASPĮ, vykdančių traumų centrų funkcijas, skubiosios medicinos pagalbos, reanimacijos ir intensyviosios terapijos skyrius pagal Įsakymuose Nr.V-1073, Nr. V-465, Nr. V-429 nustatytus reikalavimus patalpoms ir medicinos priemonėms.

Viceministrė

Aušra Bilotienė Motiejūnienė